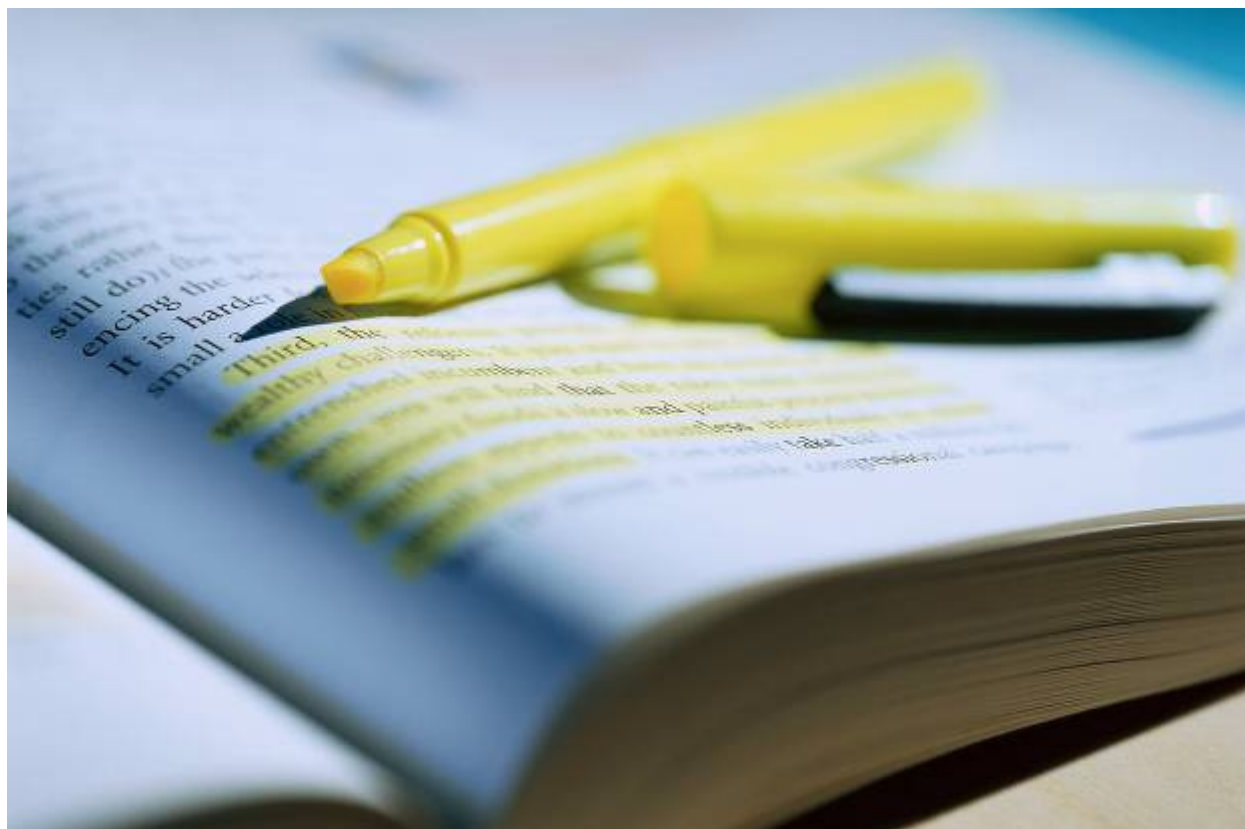

STUDIEHEFTE

til den nye loven om voksenopplæring
og tilhørende forskrift
(trådt i kraft 1. januar 2010)

INNHOOLD

Innledning	side 3
Første samling	side 5
Formål og målsetting	
Forskriften	
Statstilskudd	
Elektronisk kommunikasjon	
Spørsmål til diskusjon	
Praktisk oppgave	
Andre samling	side 7
Kriterier for statstilskudd	
Kurstime	
Åpne kurs	
Kunngjøring av kurs	
Forkunnskaper	
Nedre aldersgrense	
Krav til antall deltakere og frammøte	
Gratis bruk av offentlige undervisningslokaler	
Spørsmål til diskusjon	
Praktisk oppgave	
Tredje samling	side 10
Rapportering av studietiltak	
Studieplanen	
Standardisert studieplan	
Dokumentasjon på gjennomført opplæring	
Spørsmål til diskusjon	
Praktisk oppgave	
Studieplan	side 13

INNLEDNING

Bakgrunn

Stortinget vedtok våren 2009 ny lov om voksenopplæring. Hoveddelen av den nye loven trådte i kraft 1. januar 2010, og erstatter voksenopplæringsloven av 1976 som oppheves fra samme tidspunkt.

Ny voksenopplæringslov er en oppfølging av et forslag fra Tronutvalget, jf. NOU 2007:11 *Studieforbund – læring for livet*. Loven regulerer studieforbund, nettskoler (tidligere frittstående fjernundervisningsinstitusjoner) og enkelte skoler som i dag er regulert i kapittel 6A i privatskoleloven.

Funksjonshemmedes Studieforbund (FS) involverte medlemsorganisasjonene tidlig i høringsprosessen, og diskuterte i flere fora forslagene til ny lov. På samme måte har forskriften vært gjenstand for diskusjon og felles arbeid både på studieforum og under fagdagene i Amsterdam i oktober 2009. På bakgrunn av dette arbeidet skrev FS en høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet. Også enkelte av våre medlemsorganisasjoner valgte, etter oppfordring, å sende inn egne høringsuttalelser. Det er gledelig å konstatere at vi fikk gjennomslag på nesten alle viktige punkter og dette gir oss et enklere og mer funksjonelt regelverk.

Forskriften til Lov om voksenopplæring ble presentert i midten av desember 2009 og er på mange måter viktigere enn selve loven. Det er forskriftene som regulerer det praktiske arbeidet og kravene knyttet til studieaktiviteten.

Alle studieledere må kjenne til den nye loven med forskrift!

Etter 34 år med samme lov og forskrift, er det viktig at alle som har ansvar for, og er engasjert i, studiearbeid setter seg grundig inn i de krav og retningslinjer vi må forholde oss til i arbeidet. For å motta offentlig støtte til voksenopplæring, må vi følge de krav som forskriften setter.

På sentral studieledersamling i desember 2009 ble det fremmet et ønske om at FS skulle gi ut et enkelt studiehefte slik at alle studieansvarlige på alle nivå i medlemsorganisasjonene kunne få opplæring om hvilket regelverk vi nå skal følge.

Bruk av dette studieheftet

Vi ønsker at studieutvalg i lokallag, fylkeslag og regionale og sentrale ledd melder inn og gjennomfører en studiering på bakgrunn av dette studieheftet. På den måten sikrer vi at alle får nødvendig kunnskap og innsikt i loven og forskriftene som regulerer studiearbeidet vårt.

Vi har i studieheftet lagt vekt på det som i særlig grad får innflytelse på organisasjonenes daglige studievirksomhet – forhold som berører studieforbundenes drift eller særskilte regelverk ikke blir omtalt i denne sammenheng.

Standardisert studieplan til dette studieopplegget finnes på side 13.

Vedlagt innmeldingsskjema sendes FS sentralt for godkjenning og registrering **før** studieringen starter.

LYKKE til med arbeidet i studieringen!

FØRSTE SAMLING

Formål og målsetting

I lov om voksenopplæring, § 1, kan vi lese om formålet med voksenopplæring. Det er en positiv tekst som har mange kjerneord med stor betydning for alle oss som har tro på at "du lærer så lenger du lever"!

Formålet med voksenopplæring er blant annet å "bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle".

§ 1 gir oss altså en god begrunnelse for hvorfor vi skal satse på voksenopplæring, mens § 4 viser de overordnede målene for studieforbundenes opplæringsvirksomhet. Målsettinger som å styrke demokratiet, gjøre det mulig for mennesker å påvirke sin egen situasjon og styrke kulturelt mangfold er blant de oppgavene studieforbundet skal legge til rette for.

Forskriften

Det er i forskriften vi finner kriterier for tilskudd, beregningsregler, rapportering og kontroll. Vi vil derfor i hovedsak konsentrere dette studieheftet om forskriften, da den er av størst interesse og betydning for det praktiske studiearbeidet i organisasjonene.

Statstilskudd

Selv om benevnelsene er nye, er stort sett statstilskuddet det samme. Tilskuddet deles inn i 3 komponenter:

- 1) grunntilskudd
- 2) opplæringstilskudd
- 3) tilretteleggingstilskudd

Kriteriene for tilskudd står omtalt i forskriftenes § 8. Opplæringstilskuddet kan sammenliknes med det vi tidligere kalte 19-midler – altså timetilskuddet/minstesatsen. Fra 2010 er det samlet antall timer og deltakere for FS totalt de siste 2 årene som er grunnlag for fastsetting av dette tilskuddet.

Tilretteleggingstilskudd er stort sett identisk med det vi tidligere kalte § 24-midler. Tilskuddet skal brukes for deltakere som "trenger særlig tilrettelegging for å kunne delta i læring". Forskriften setter ikke særskilte krav ut over at tilskuddet skal brukes der tilretteleggingen medfører høyere kostnader for studieforbundet.

Elektronisk kommunikasjon

Studieplanen skal angi hvilke undervisningsformer som skal benyttes, og det åpnes nå for at elektronisk kommunikasjon kan være et supplement til fysiske samlinger. Dette åpner for muligheter vi tidligere ikke hadde.

Spørsmål til diskusjon

1. Les lovens formålsparagraf nøye, og diskuter hvordan våre opplæringsaktiviteter kan bidra til "den enkeltes utvikling". Hvilke behov mener dere våre deltakere kan møte i samfunns- og arbeidsliv som gjør at de kan ha behov for ny kunnskap?
2. Blant de målsettingene som settes til Funksjonshemmedes studieforbund, er "å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon" og "bekjempe utstøting og bidra til inkludering". Hvordan skal FS legge til rette for slik opplæringsvirksomhet?

Nevn eksempler på kursopplegg som kan være aktuelle innenfor dette målområdet.
3. Tilretteleggingstilskuddet skal brukes på særlig kostbare kurs. Hvilke forhold er det som gjør mange av våre organisasjoners kurs kostbare?
4. Ofte er kursene våre kostbare, og statstilskuddet strekker ikke til. Diskuter hvor dere eventuelt kan søke andre eksterne midler til voksenopplæring.

Praktisk oppgave

Hvordan kan vi kombinere fysiske og elektroniske samlinger på samme kurs?

Lag forslag til et tema for et slikt kombinasjonskurs, og skriv en detaljert plan for metode og organisering av kurset.

ANDRE SAMLING

Kriterier for statstilskudd

Forutsetningene for å få godkjent og få økonomisk støtte til et kurs er følgende:

- a) kurset må bestå av minst 8 kurstimer
- b) studieplan for kurset skal være godkjent av studieforbundet før kursstart
- c) studieforbundet eller en medlemsorganisasjon i studieforbundet er arrangør av kurset
- d) kurset må være offentlig kunngjort og åpent for alle; dette er ikke til hinder for at et kurs primært retter seg mot bestemte målgrupper

Kurstimer

Kravet om minste antall timer er redusert fra 12 til 8 timer. Dette er meget gledelig, da utkastet som ble sendt på høring la opp til at 12 timer fortsatt skulle være et minimum. Ved massiv motstand og protester fra blant andre FS og mange studieforbund og organisasjoner, klarte vi å endre departementets forslag. Dette får stor betydning for både organisering, gjennomføring og innhold i kursene.

En kurstime er på 60 minutter, og for hver time kan det beregnes 15 minutters pause. Kursarrangøren kan selv organisere disse på den måten som er best egnet i forhold til målgruppa, innholdet og organiseringen. For eksempel kan en kursøkt over tre timer ha en pause på 45 minutter (i stedet for tre pauser av 15 minutter). Det som imidlertid ikke er lov, er å regne om kurstimene til 45 minutters økter (slik at for eksempel 3 kurstimer blir fire 45-minutters enheter).

Åpne kurs

I punkt d) presiseres det at kurs som retter seg mot spesielle målgrupper kan kalles et "åpent kurs". I rundskriv F-16-09 er bestemte målgrupper eksemplifisert med "kurs som har medlemmer og tillitsvalgte i studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner som sin primære målgruppe". Dette betyr i praksis at for eksempel et kurs for valgkomiteer i en bestemt organisasjon er å betrakte som åpent, og dermed tilskuddsberettiget.

Kunngjøring av kurs

I mange organisasjoner har kravet om kunngjøring av kurs blitt hyppig diskutert. Er det tilstrekkelig med et oppslag på butikken, eller må kurset annonseres i avisen? Holder det at kurset er omtalt i en sentral kurskatalog, eller må det offentliggjøres i egen lokal katalog? Siden egne hjemmesider er blitt mer og mer vanlig i de fleste organisasjoner, sier departementet at kunngjøring på hjemmesidene er å betrakte som kunngjøring. Det er imidlertid et krav at det i kunngjøringen skal gå fram hvilket

studieforbund kursarrangøren tilhører. Dette er en ny praksis vi må sørge for blir fulgt opp og etterlevd.

Forkunnskaper

Krav om forkunnskaper er vanligvis ikke aktuelt for kursene våre. Departementet åpner imidlertid for at dette kan gjøres dersom det er pedagogisk begrunnet. Dette kan, i enkelte tilfeller, være en fordel for å sikre at vi får den målgruppa kurset er særskilt rettet mot. Eksempler på dette kan være et videregående organisasjonskurs, nødvendige kunnskaper i førstehjelp før et instruktørkurs, eller visse grunnleggende datakunnskaper i forkant av et datakurs.

Nedre aldersgrense

Nedre aldersgrensen er som tidligere 14 år, men i rundskrivet som følger forskriftene påpekes det at aldersgrensen ikke er et hinder for at deltakere under 14 år kan være med på kurset, men disse utløser altså ikke statstilskudd.

Krav til antall deltakere og frammøte

Departementets opprinnelige forslag om at et kurs måtte bestå av minst 2 og maksimum 30 deltakere ble forkastet – det samme ble kravet om at et kurs måtte være på minst 3 samlinger. Dette er svært positivt, og vil gjøre det mye enklere for oss som kursarrangører å lage gode, tilrettelagte kurs for våre målgrupper.

Kravet om at en deltaker må ha deltatt på $\frac{3}{4}$ av kurstimene for å kunne regnes med i rapporteringen er som i tidligere regelverk. Før kunne dette være en begrensende faktor fordi det var krav om minimum 5 deltakere. Fordi det ikke lenger er begrensninger på antall deltakere vil det være enklere å få godkjent et kurs – det er i prinsippet nok at en deltaker har deltatt på $\frac{3}{4}$ av kurstimene for å få kurset godkjent. Hvorvidt dette kan kalles et kurs er en annen diskusjon!

Gratis bruk av offentlige undervisningslokaler

Mange av kursarrangørene har et tett og godt samarbeid med lokale skoler i forhold til å bruke skolenes undervisningslokaler. Reglene om gratis bruk av offentlige undervisningslokaler videreføres som før.

Forskriften presiserer at dersom kurset først er forhåndsgodkjent og tilskudsberettiget, skal arrangøren ikke kunne belastes verken for lokaler, lys, varme, renhold, tilsyn og bruk av utstyr i lokalene. Det er imidlertid viktig å gjøre alle som bruker slike lokaliteter oppmerksomme på at dette gjelder kurs som avholdes på hverdager i undervisningsåret og denne retten først inntre når skolens bruk til egen undervisningsvirksomhet er oppfylt. Voksenopplæringen kan ikke vare lenger enn til klokka 21 – i så fall må det treffes særskilt avtale med lokaleier.

Vær oppmerksom på at lokaleier kan fastsette utfyllende regler og at det er en selvfølge at lokaler og utstyr må være i samme stand som da det ble lånt ut. Det er ingenting i forskriften som tilsier at vi som kursarrangører ikke skal kunne få låne spesialrom gratis, men det må avtales hensiktsmessige kontrollordninger. Kursarrangøren er også selvsagt økonomisk ansvarlig for eventuelle skader på utstyr eller materiell.

Spørsmål til diskusjon

- 1) Hvilke praktiske konsekvenser får reduksjonen av kravet om minimum 8 timer kontra tidligere krav om at et kurs måtte bestå av minst 12 timer?
- 2) Hvordan kan vi markedsføre kursene våre på en måte som gjør at vi treffer riktig målgruppe? Og framfor alt: hvordan skal vi kunne nå NYE målgrupper?
- 3) Hva slags kurs egner seg best som "storkurs" med 30 eller flere deltakere? Hvordan kan slike kurs gjennomføres for at utbyttet skal bli best mulig og for at den enkelte skal få riktig tilpasset opplæring?
- 4) Les forskriftenes § 10 nøye, og diskuter hvordan dere kan komme i en god dialog med skoleleder og utnytte de offentlige undervisningslokalene i deres lokalmiljø.

Praktisk oppgave

Skriv et brev til skolen der dere ber om å få låne datarommet til våren for en kursrekke i grunnleggende dataopplæring. Sett opp et forslag til hvilke kontrollordninger dere mener skolen kan kreve og forvente av dere.

TREDJE SAMLING

På denne tredje samlingen skal vi konsentrere oss om tre viktige tema: rapportering av et studietiltak, studieplanens plass i voksenopplæringen, og dokumentasjon på gjennomført opplæring.

Rapportering av et studietiltak

Som tidligere skal et kurs rapporteres og godkjennes av FS før det får økonomisk støtte. Av frammøtelistene skal følgende opplysninger komme fram:

- a) deltakernes navn, fødselsår og bostedsadresse
- b) antall samlinger og timer per samling
- c) studieleder, kursleder eller lærers underskrift

Denne dokumentasjonen skal oppbevares i 10 år.

Både timer i fysiske samlinger og bruk av elektronisk kommunikasjon skal rapporteres. Dessverre åpner heller ikke den nye loven eller forskriftene for at selvstudium kan regnes med. Grenseoppgangen mellom at det ikke er satt et minimumskrav for antall deltakere og selvstudium er imidlertid interessant! Vi vil imidlertid ikke anbefale kurs med så få deltakere at kursarrangøren kan komme i den situasjon at en deltaker blir alene på kurset. Læringsutbyttet vil i slike tilfeller være begrenset.

Studieplanen

Allerede i forskriftens § 2 står studieplanen omtalt. Kurset skal være i samsvar med en studieplan som er forhåndsgodkjent av studieforbundet. Dette er ikke noe nytt, men FS vil presisere at dette er svært viktig nå som studieplanen har så stor betydning for kurset. Alle kurs må altså godkjennes i god tid før oppstart!

Definisjonen på en studieplan er en plan som redegjør for kursets

- innhold
- læringsmål
- målgruppe
- bruk av læringsressurser
- metoder
- varighet

Vektleggingen på studieplanen som både kursarrangørens og deltakernes verktøy for opplæringen er positiv. Det sikrer at opplæringen får høy kvalitet, og at kursene blir planlagt og tilrettelagt på best mulig måte. Studieplanen skal både være et styringsverktøy, en veiledning for studieringlederen, og en beskrivelse av kurset for deltakerne. Ideelt sett bør alle som ønsker å delta på et kurs ha tilgang til studieplanen slik at de kan vurdere om dette er det rette kurset for dem, og hva de kan forvente av opplæringen. Studieplanen kan også bidra til god markedsføring.

FS og medlemsorganisasjonene har gjennom årene utviklet et bredt spekter av studieplaner. Mange av disse er gode og i hyppig bruk, noen er utdatert på innhold og andre er nesten identiske men tilpasset ulike organisasjoner. I tråd med de nye kravene skal det gjøres et stort arbeid med å revidere disse standardiserte studieplanene. Det vil bli utarbeidet flere felles planer i tillegg til at det skal utarbeides eksempler innen ulike tema slik at det skal bli enklere for de sentrale studielederne å utvikle nye studieplaner etter behov.

Standardisert studieplan

FS har nå ca 180 "ferdige" studieplaner for ulike kurs som blir gjennomført ofte fra år til år. Planene har et unikt studieplannummer. Dette er studieplaner som er søkt godkjent som standardisert studieplan, fra sentralledet i en medlemsorganisasjon, fordi de er en del av stor og viktig opplæring i organisasjonenes lokale- og regionale ledd. Dette forenkler godkjeningsprosessen når disse kursene meldes til FS. Alle disse planene skal evalueres og revideres etter nytt regelverk og nåværende behov. Standardiserte studieplaner kan brukes av alle kursarrangører og er tilgjengelig på studieforbundets hjemmeside

I forbindelse med innføring av den nye loven, har Funksjonshemmedes Studieforbund endret malen for studieplanen. Den finnes i to utgaver: elektronisk og på papir. I løpet av 2010 forventer vi at et nytt web-basert registreringssystem vil være tilgjengelig for alle studieledere. Dette vil gjøre arbeidet med forhåndsgodkjenning og rapportering enklere og bidra til bedre oversikt over egne kurs lokalt og sentralt i medlemsorganisasjonene.

Studieplanmal

Informasjon for utfylling av skjemaet:
Sett markøren i det hvite feltet etter "Kurstittel" og fyll ut.

Bruk "tab-tasten" for å gå til neste felt. Feltene vil utvide seg etter hvert som du skriver og trenger mer plass.

Funksjonshemmedes
Studieforbund

Kurstittel			
Antall studietimer	Antall samlinger	Anbefalt antall deltakere	
NB: Fylles ut av Funksjonshemmedes Studieforbund:			
Studieplannummer		Godkjent dato	

Målgruppe (og eventuelle krav til forkunnskaper)
Målsetting
Kursinnhold
Tekst på kursbevis
Metode og gjennomføring
Anbefalt materiell/lærebøker eller lignende
Spesielle krav til innleder eller kursleders kompetanse
Plan for evaluering

Et nesten identisk skjema finnes for manuell utfylling.

Begge skjemaene kan lastes ned fra www.funkis.no

Dokumentasjon på gjennomført opplæring

§ 11 i forskriftene åpner ikke lenger for valgmuligheten om å gi deltakerne en skriftlig dokumentasjon på gjennomført opplæring slik som tidligere. Ordet "bør" er byttet ut med "skal" sammenliknet med tidligere. Dette betyr at alle som deltar på ett av våre kurs, skal få et kursbevis. Forskriftenes krav er at dokumentasjonen skal inneholde:

- studieforbundets navn
- kursdeltakerens navn
- innhold og omfang av kurset
- læringsmålene i kursets studieplan

Spørsmål til diskusjon

- 1) Hva legger dere i begrepet læringsmål? Kan et holdningsmål også være et læringsmål? Diskuter de ulike begrepene og hva slags målsettinger som passer for ulike kurstema.
- 2) Studieplanen skal gi en beskrivelse av kursets læringsressurser. Hva betyr dette ordet? Nevn eksempler på ulike læringsressurser dere kan benytte dere av? Tenk gjerne kreativt og utradisjonelt!
- 3) Vi bruker ulike undervisningsmetoder i ulike kurs. Diskuter de vanligste innen voksenopplæring. Kunne vi få økt utbytte av opplæringen ved å benytte metoder vi sjelden bruker i våre kurs?
- 4) Diskuter ulike evalueringsformer og hvilken nytte disse har for arrangøren og deltakeren.
- 5) Hvordan kan deltakerne bruke eller nyttiggjøre seg dokumentasjonen på opplæringen av et kurs?

Praktisk oppgave

- 1) Lag forslag til en studieplan for temaet: "Bruk av media i lokalorganisasjonen/laget".
- 2) Lag et forslag til et kursbevis for dette kurset. Husk "logo" for både studieforbundet og egen organisasjon!

Standardisert studieplan

Kurstittel	Ny lov om voksenopplæring med forskrift				
Antall studietimer	8 – 12	Antall samlinger	3 - 5	Anbefalt antall deltakere	2 - 15
Studieplannummer	04 05 01		Godkjent dato	01.01.10	

Målgruppe (og eventuelle krav til forkunnskaper)

Studieledere og studieutvalg i Funksjonshemmedes Studieforbunds medlemsorganisasjoner på lokallagsnivå, fylkes- eller regionnivå og studieledere i organisasjonenes sentralledd.

Kurset egner seg også for andre som har særskilt interesse eller nytte av å sette seg inn i hvilke lover og forskrifter som styrer studieforbund og voksenopplæringen i Norge.

Det kreves ingen forkunnskaper, men en viss forståelse og innsikt i studiearbeid er en fordel.

Målsetting

Etter at deltakerne har fullført kurset skal de ha kunnskap og innsikt om den nye loven om voksenopplæring med tilhørende forskrift. Kunnskapen skal sette deltakerne i stand til å planlegge, gjennomføre og rapportere et mangfold av studietiltak lokalt, regionalt og på landsbasis.

Deltakerne skal også ha kunnskap om hvordan de i egen organisasjon skal kunne lære opp andre som skal og må forholde seg til det nye regelverket.

Kursinnhold

Bakgrunn for den nye loven og arbeidet fram mot forskriften
Formål og målsetting for voksenopplæring
Statstilskudd
Elektronisk kommunikasjon
Kurstimer
Åpne kurs
Kunngjøring av kurs
Forkunnskaper
Nedre aldersgrense
Krav til antall deltakere og frammøte
Gratis bruk av offentlige undervisningslokaler
Rapportering av studietiltak
Studieplanens betydning og innhold
Dokumentasjon på gjennomført opplæring

Tekst på kursbevis

[Navn] har fullført opplæring om ny lov om voksenopplæring med forskrift av 1. januar 2010. Kurset har gått over 3 samlinger med [antall timer]. Opplæringen har i hovedsak hatt fokus på lov med tilhørende forskrift som omhandler organisering og dokumentasjon av studieaktivitetene. I tillegg har deltakeren fått praktisk øvelse i å definere ulike målsettinger, fylle ut studieplaner og planlegge ulike evalueringsformer.

Metode og gjennomføring

Kurset skal baseres på diskusjon og samtale. I tillegg er det lagt opp til noen praktiske øvelser der deltakerne får trening i blant annet å fylle ut studieplaner etter den nye malen, trening i målformulering og ulike evalueringsformer.

Anbefalt materiell/lærebøker eller lignende

"Studieheftet til den nye loven om voksenopplæring og tilhørende forskrift" utgitt av Funksjonshemmedes Studieforbund januar 2010. Heftet er gratis og kan enten lastes ned fra FS sine hjemmeside www.funkis.no eller tilsendt på papir fra FS, Postboks 8725 Youngstorget, 0028 Oslo.

Deltakerne må også ha lovteksten, forskriften og rundskriv F-16-09 tilgjengelig under kurset. Dokumentene kan lastes ned fra www.funkis.no eller www.regjeringen.no.

Spesielle krav til innleder eller kursleders kompetanse

Det er ingen spesielle krav til kursleder ut over generell kunnskap om voksenopplæring.

Plan for evaluering

Det foretas en muntlig evaluering på slutten av hver samling og en samlet evaluering ved kursavslutning.

Postboks 8725 Youngstorget
0028 Oslo
www.funkis.no
fs@funkis.no